

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

LLYWODRAETH CYMRU

Canllaw Cyflym Cyfraddau Treth Incwm Cymru 2025 i 2026

Rhagfyr 2024

llyw.cymru

Canllaw Cyflym Cyfraddau Treth Incwm Cymru (Rhagfyr 2024)

Cyflwyniad

Beth yw e?

1. Mae'r canllaw cyflym ar gyfer Cyfraddau Treth Incwm Cymru (CTIC) yn set o amcangyfrifon ar gyfer yr effaith ar refeniw wrth wneud newid o 1c (neu un pwynt canran) i bob un o gyfraddau Cymru (sylfaenol, uwch ac ychwanegol).
2. Mae'r canllaw cyflym yn dangos effaith newidiadau i gyfraddau Cymru ar refeniw treth incwm sydd wedi'i ddatganoli i Gymru ac sy'n cyfrannu at gyllideb Llywodraeth Cymru. Nid yw'n cynnwys unrhyw effaith ar refeniw treth Llywodraeth y DU nac effeithiau ehangach ar yr economi ac ar drethi datganoledig neu leol eraill yng Nghymru.
3. Mae'r canllaw cyflym yn cynnwys amcangyfrifon ar gyfer holl effeithiau disgwylidig ar ymddygiad a allai gael effaith sylweddol ar refeniw. Mae'r rhain yn cynnwys yr effaith bosibl ar benderfyniadau ynghylch a ddylid gweithio ai peidio, faint y dylid gweithio, a ddylid corffori (fel bod unigolion yn talu trethi incwm sy'n gysylltiedig â busnes), a mudo.
4. Mae'r canllaw cyflym yn defnyddio'r rhagolygon diweddaraf a gyhoeddwyd gan y Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidebol (OBR) ym mis Hydref 2024.

Pwy sy'n ei gynhyrchu?

5. Mae canllaw cyflym CTIC yn cael ei gynhyrchu gan CTheF a Llywodraeth Cymru. Mae'r dull gweithredu hwn yn manteisio ar brofiad CTheF wrth greu costiau ar gyfer newidiadau i bolisiâu treth incwm y DU a'r Alban ar ran Trysorlys EF ar gyfer digwyddiadau cyllidol y DU, a rhagolygon cyllidol OBR. Mae CTheF hefyd yn gallu cael gafael ar ddata manwl am dreth sy'n ddefnyddiol wrth greu'r amcangyfrifon hyn, ac nid yw'r data hwn ar gael i eraill am resymau cyfrinachedd.
6. Ymgynghorir ag OBR wrth gynhyrchu canllaw cyflym CTIC. Mae OBR yn darparu rhagolygon treth annibynnol ar gyfer Llywodraeth Cymru, a rhagolygon OBR yw sail y canllaw cyflym. Os bydd polisi'n cael ei newid yng nghyswllt CTIC, gofynnir i OBR graffu ar y costiad cysylltiedig a fyddai'n cael ei ddefnyddio yng nghyllideb Llywodraeth Cymru, a chymeradwyo'r costiad hwnnw. O dan y ddeddfwriaeth a sefydlodd OBR, ni all ardystio costiau polisi ond ar gyfer polisi sydd wedi'i ddatgan gan y Llywodraeth. Ei rôl mewn perthynas â'r canllaw cyflym yw adolygu'r dulliau a ddefnyddir. Mae wedi barnu bod y dulliau hyn yn rhesymol, gan ddefnyddio modelau a dulliau sefydledig lle bynnag y bo modd.
7. Mae OBR wedi tynnu sylw at yr hyn sydd, yn ei barn hi, yn brif ffynonellau ansicrwydd, a allai olygu bod cost wirioneddol polisi yn wahanol i'r canllaw cyflym. Er enghraifft, mae wedi nodi ansicrwydd ymddygiadol mewn perthynas â mudo trawsffiniol, yn enwedig ymhlith trethdalwyr y gyfradd ychwanegol. Mae'r dystiolaeth sydd ar gael i seilio amcangyfrifon arni ar gyfer yr effeithiau ymddygiadol hyn yn gyfyngedig.

Amcangyfrifon

8. Mae'r tabl isod yn dangos y rhagolygon refeniw ar sail y cyfraddau treth presennol, ac amcangyfrifon y canllaw cyflym.

Tabl 1: Amcangyfrifon y canllaw cyflym ar gyfer cyfraddau treth incwm Cymru (£ miliwn)

		2025-26	2026-27
Cyfradd Safonol	Cyfraddau cyfredol	2,881	3,010
	+1c	286	299
	-1c	-286	-299
Cyfradd Uwch	Cyfraddau cyfredol	471	505
	+1c	44	47
	-1c	-45	-48
Cyfradd Ychwanegol	Cyfraddau cyfredol	111	120
	+1c	7	7
	-1c	-7	-8

Mae'r amcangyfrifon yn seiliedig ar Ragolygon Economaidd a Chyllidol OBR (Hydref 2024) a'r Rhagolwg Trethi Cymreig (Rhagfyr 2024).

Sut mae'r amcangyfrifon yn cael eu creu?

9. Mae dau gam i'r amcangyfrifon. Yn gyntaf, amcangyfrifir y costau statig yn sgil newid y cyfraddau (nid yw'r rhain yn cynnwys ymatebion ymddygiadol). Mae'r amcangyfrifon statig yn seiliedig ar Ragolwg Economaidd ac Ariannol OBR ym mis Hydref 2024, a'r Rhagolwg Trethi Cymreig ym mis Rhagfyr 2024. Gan mai 10c yw'r cyfraddau a ddefnyddir ar gyfer CTIC yn y rhagolygon hyn, mae cost statig sydd 1c yn fwy neu'n llai yn cyfateb i ddim ond 10% o ragolwg CTIC ar gyfer y band penodol.
10. Mae'r ail gam yn cynnwys yr effeithiau ymddygiadol a ddisgwylir. Mae newid cyfraddau treth yn debygol o effeithio ar ymddygiad pobl, ac fe allai hynny yn ei dro effeithio ar faint o dreth sy'n cael ei chynhyrchu yn nes ymlaen. Mae'r ymddygiadau hyn yn cynnwys penderfyniadau ynghylch a ddylid gweithio ai peidio, faint y dylid gweithio ac i ba raddau y mae unigolion yn mynd ati i osgoi trethi a chynllunio ar gyfer trethi. Mae maint yr effeithiau hyn yn dibynnu ar incwm y trethdalwr, felly rhagdybir y bydd ymateb rhywun sydd ag incwm uwch yn fwy, yn gymharol, nag ymateb rhywun sydd ag incwm is. Ac eithrio mudo, mae'r effeithiau ar ymddygiad yn cael eu hamcangyfrif drwy ddefnyddio'r rhagdybiaethau y mae CThEF ac OBR yn eu defnyddio wrth gostio newidiadau i dreth incwm y DU. Gelwir y rhain yn elastigeddau incwm trethadwy.
11. Mae'r canllaw cyflym hefyd yn cynnwys effaith newidiadau mewn cyfraddau ar gorffori am resymau treth. Mae newidiadau i gyfraddau treth incwm yn effeithio ar y gwahaniaeth rhwng cyfraddau treth incwm difidend/treth gorfforaeth, ac felly'n newid y rhesymau sydd gan unigolion i fynd ati i gorffori. Bydd newidiadau i ymddygiad corffori yn effeithio ar refeniw treth incwm. Mae CThEF yn modelu'r

cymhelliant i gorffori ar sail trethi'r DU nad ydynt wedi'u datganoli a threth incwm ddi-ddifidend nad yw'n gynilion i ddarparu amcangyfrif o gorffori am resymau treth sy'n adlewyrchu'r poblogaethau o unigolion a chwmnïau yng Nghymru.

12. Yn ogystal â'r uchod, mae'r canllaw cyflym yn cynnwys amcangyfrif o effeithiau ar ymddygiad mudo. Disgwylir y bydd gwahaniaethau mewn cyfraddau treth incwm rhwng Cymru a rhannau eraill o'r DU yn arwain at rywfaint o fudo trawsffiniol. Dim ond ar gyfer newidiadau yn y gyfradd ychwanegol y mae'r amcangyfrifon yn cael eu cymhwyso. Mae effaith absoliwt newidiadau i'r cyfraddau sylfaenol neu uwch yn fwy cyfyngedig nag effaith newidiadau i'r gyfradd ychwanegol, yn enwedig ar y rhai sydd ar incwm uchel iawn. Mae corff o lenyddiaeth empirig hefyd, sy'n dangos mai'r rhai sydd ar yr incwm uchaf sydd fwyaf tebygol o fudo o ganlyniad i newidiadau i dreth incwm¹.
13. Mae'r amcangyfrif o'r effaith ar fudo yn dibynnu ar nifer o ffactorau. Mae'r rhain yn cynnwys maint y newid yn y dreth, incwm trethdalwyr, llifau mudo presennol rhwng lleoliadau a maint yr ymateb ymddygiadol neu'r elastigedd. Mae'r rhai sy'n ennill incwm uwch yn gallu lleihau eu hatebolrwyddau treth yn fwy drwy fudo i Gymru neu oddi yno, yn dibynnu ar y newid yn y dreth. Felly po uchaf yw'r incwm, mwyaf tebygol yn y byd ydyw y bydd trethdalwr yn mudo mewn ymateb i newid yn y dreth. Mae'n bosibl hefyd y bydd y rhai sydd â mwy nag un man preswyllo yn gallu newid eu prif fan preswyllo at ddibenion treth, heb i hynny amharu fawr ddim ar eu ffordd o fyw.
14. Ym mis Ebrill 2024, cyhoeddodd CThEF bapur ymchwil yn manylu ar fudiad unigolion o fewn y DU². Mae hyn yn seiliedig ar set ddata hydredol sy'n cwmpasu incwm a lleoliad trethdalwyr y DU dros gyfnod o 12 mlynedd. Mae'r fethodoleg ar gyfer cyfrifo mudo yn y canllaw cyflym wedi'i diweddarau i ddefnyddio'r ffynhonnell ddata newydd hon. Mae'r amcangyfrif o'r llif mudo presennol bellach yn seiliedig ar y nifer cyfartalog o'r trethdalwyr cyfradd ychwanegol sydd wedi symud i mewn i Gymru ac allan ohoni dros y blynyddoedd diwethaf.
15. Mae maint yr ymateb ymddygiadol, neu'r elastigedd, yn dangos i ba raddau y disgwylir i'r llifau mudo presennol newid yn sgil newid yn y dreth. Daw hyn o'r llenyddiaeth empirig. Daw'r amcangyfrif o astudiaeth yn y Swistir³ sy'n adrodd canfyddiadau ynghylch y newidiadau i lifau mudo oherwydd newidiadau i dreth incwm. Mae'r astudiaeth hon yn seiliedig ar ddata treth incwm, felly bydd yn cynnwys y rhai sydd â mwy nag un man preswyllo, ac sy'n newid eu prif fan preswyllo at ddibenion treth. Er hynny, mae'n bosibl bod hwylustod newid o'r fath, neu fudo ar bapur, yn y DU yn wahanol i'r Swistir. Cyhoeddodd CThEF bapur ymchwil ochr yn ochr â'r papur hydredol ym mis Ebrill 2024⁴ a ddadansoddodd

¹ I gael crynodeb, gweler yr Adroddiad ar Bolisi Trethi Cymru 2018, Llywodraeth Cymru (2018) o dudalen 57 ymlaen, sydd ar gael yma; <https://www.llyw.cymru/adroddiad-ar-bolisi-trethi-cymru-2018>

² [Labour market participation and intra-UK migration of taxpayers - GOV.UK](#)

³ Martínez, I Z (2022), "Mobility responses to the establishment of a residential tax haven: Evidence from Switzerland", *Journal of Urban Economics* 129(103441)

⁴ [Impacts of 2018 to 2019 Scottish Income Tax changes on intra-UK migration and labour market participation - GOV.UK](#)

effaith newidiadau i Dreth Incwm yr Alban 2018-19 ar fudo o fewn y DU. Mae canlyniadau'r papur hwn yn cyd-fynd yn fras â'r llenyddiaeth academaidd ar ymatebion ymddygiadol i newidiadau i dreth incwm. Dros y flwyddyn i ddod, bydd Llywodraeth Cymru a CThEF yn asesu a ddylid diweddarau'r elastigedd mudo a ddefnyddir yn y canllaw cyflym yng ngoleuni'r canfyddiadau o'r papur ymchwil hwnnw.

Cyfyngiadau ac elfennau o ansicrwydd

16. Mae'r amcangyfrifon yn dangos yr effaith ddisgwyliedig ar refeniw wrth gynyddu neu leihau 1c (neu un pwynt canran) ar bob un o Gyfraddau Treth Incwm Cymru yn annibynnol ar ei gilydd. Oherwydd y ffordd y mae treth incwm wedi cael ei datganoli i Lywodraeth Cymru, gellir newid cyfraddau gwahanol ar yr un pryd, ac efallai i wahanol gyfeiriadau ac i wahanol raddau. Er enghraifft, gellid cyfuno gostyngiad o 1c yn y gyfradd sylfaenol â chynnydd o 2c yn y gyfradd ychwanegol. Nid oes amcangyfrifon ar wahân wedi cael eu cynhyrchu o'r effaith ar refeniw wrth gyflwyno gwahanol gyfuniadau o newidiadau i gyfraddau. Gellir cyfuno newidiadau ar draws bandiau, a'u graddio i fyny neu i lawr er mwyn rhoi syniad o'r effeithiau posibl wrth wneud newidiadau mwy i'r cyfraddau. Er enghraifft, mae gostyngiad o 2c mewn cyfradd dreth yn debygol o gostio tua dwywaith gymaint â gostyngiad o 1c. Mae'r brasamcan hwn yn rhesymol ar gyfer newidiadau o hyd at ychydig o bwyntiau canran i'r naill gyfeiriad neu'r llall.
17. Mae'r canllaw cyflym yn defnyddio polisi presennol a pholisi datganedig y DU yn y dyfodol o gyfraddau a bandiau treth incwm y DU. Mae'n rhagdybio, felly, na fydd y rhain yn newid yn y blynyddoedd sy'n gymwys ar gyfer y canllaw cyflym. Mae lwfans personol y DU, y trothwy cyfradd uwch a'r trothwy cyfradd ychwanegol (ar ei lefel is newydd) i gyd wedi'u rhewi dros y blynyddoedd a gwmpesir gan y canllaw cyflym.
18. Fel y nodwyd, mae'r amcangyfrifon a ddarperir yma yn gyson â Rhagolygon Economaidd a Chyllidol OBR ym mis Hydref 2024, a'r Rhagolwg Trethi Cymreig ym mis Rhagfyr 2024. Bydd yr amcangyfrifon yn newid gyda rhagolygon OBR yn y dyfodol.
19. Yn ogystal, ac yn gyffredin â'r rhan fwyaf o gostiadau polisiâu treth eraill, bernir bod yr effeithiau ymddygiadol a gynhwysir yn yr amcangyfrifon hyn yn ansicr iawn. Lle bo modd, mae amcangyfrifon sefydledig wedi cael eu defnyddio. Pan fydd dulliau newydd wedi cael eu defnyddio, fel gyda mudo o fewn y DU, defnyddiwyd y dystiolaeth a'r wybodaeth orau a oedd ar gael. Er hynny, mae'r sylfaen dystiolaeth yn gyfyngedig, ac mae ei pherthnasedd i amgylchiadau Cymru yn ansicr.
20. Mae'r canllaw cyflym yn rhoi costiad cadarn o newidiadau posibl i CTIC, ar sail yr gwybodaeth bresennol. Er hynny, o gofio'r risgiau a'r cyfyngiadau sydd wedi'u hamlinellu uchod, mae'n bosibl y bydd costiad unrhyw newidiadau i CTIC a gymhwysir i gyllidebau Llywodraeth Cymru yn y dyfodol yn wahanol i'r amcangyfrifon yn y ddogfen hon. Ni chymerir i ystyriaeth unrhyw effeithiau effaith achub y blaen posibl, a allai effeithio ar broffil refeniw yn y tymor byr. Er hynny, mae incwm di-ddifidend nad yw'n gynilion yn ddarostyngedig i lai o reolaeth gan y

trethdalwr na mathau eraill o incwm. Mae hyn yn ei gwneud hi'n anoddach dwyn enillion ymlaen neu ohirio enillion.

21. Mae'r amcangyfrifon yn cynnwys effeithiau ar ymddygiad, fel yr amlinellir ym mharagraff 3. Am y ddwy flynedd yn y tabl, mae'r amcangyfrifon yn cyfleu effaith newid cyfradd ym mlwyddyn un. Mae rhai ymddygiadau trethdalwyr mewn ymateb i newidiadau mewn cyfraddau (megis p'un ai i gorffori) yn debygol o gymryd amser i effeithio ar dderbyniadau CTIC ac ni fyddant yn cael eu gweld yn y flwyddyn gyntaf. Yn y blynyddoedd ar ôl cyflwyno newid mewn cyfradd, amcangyfrifir y bydd cynnyrch neu gost blwyddyn un ym mhob band yn gostwng, o ganlyniad i ymddygiadau fel corfforiadau am resymau treth.

Pa ganllawiau cyflym eraill sydd eisoes yn bodoli?

22. Mae'r canllaw cyflym hwn ar gyfer Cyfraddau Treth Incwm Cymru yn ychwanegu at y set bresennol o ganllawiau cyflym ar gyfer newidiadau i treth Llywodraeth y DU a gynhyrchir gan CThEF.
23. Mae canllawiau cyflym diweddaraf CThEF yn darparu amcangyfrifon o'r effeithiau ar refeniw wrth wneud newidiadau enghreifftiol i drethi Llywodraeth y DU rhwng 2025-26 a 2027-28, gan gynnwys pob un o gyfraddau treth incwm Llywodraeth y DU. Mae'r rhain ar gael yma: [Direct effects of illustrative tax changes - GOV.UK](#)
24. Mae Llywodraeth yr Alban hefyd yn cynhyrchu canllaw cyflym ar gyfer Treth Incwm yr Alban. Mae eu fersiwn ddiweddaraf yn dangos effaith refeniw amcangyfrifedig newidiadau enghreifftiol i Dreth Incwm yr Alban yn 2024-25 a gellir dod o hyd iddi yma: [Introduction - Scottish tax ready reckoners: direct effects of illustrative tax changes for 2024 to 2025 - gov.scot](#)

Y camau nesaf

25. Bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i gyhoeddi diweddariadau o'r canllaw cyflym er mwyn cadw'r amcangyfrifon yn berthnasol. Yn y cyfamser bydd yn parhau i weithio gyda CThEF, OBR, Llywodraeth yr Alban a Chomisiwn Cyllidol yr Alban i sicrhau dull cydweithredol o gael rhagor o wybodaeth am dreth incwm y DU, yn enwedig yr elfennau sy'n ymwneud â'r ffrydiau refeniw datganoledig. Y gobaith yw y bydd hyn yn ei gwneud yn bosibl i ddeall y sylfaen drethu a'i deinameg yn well, a allai – yn ei dro – wella'r amcangyfrifon yn y canllaw cyflym a'r rhagolygon a'r costiadau posibl ar gyfer polisi CTIC yn y dyfodol. Bydd y dyfarniadau a'r rhagdybiaethau allweddol hefyd yn cael eu hadolygu'n gyson, a bydd unrhyw dystiolaeth newydd a allai helpu i lywio'r amcangyfrifon yn cael ei hystyried a'i hadlwyrrchu mewn diweddariadau yn y dyfodol.